

POSTANOWIENIE

Dnia 13 grudnia 2019 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Anna Owczarek

w sprawie z powództwa "F." Spółki Akcyjnej w B. w Hiszpanii i C. Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w W. przeciwko Województwu (...) w O. o zapłatę, na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej w dniu 13 grudnia 2019 r., na skutek skargi kasacyjnej powodów od wyroku Sądu Apelacyjnego w (...) z dnia 5 marca 2019 r., sygn. akt I AGa (...),

- 1) odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania,**
- 2) zasądza od powodów na rzecz pozwanego kwoty po 12.500,- (dwanaście tysięcy pięćset) zł tytułem kosztów postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

Powódki „F.” S.A. z siedzibą w B. (Hiszpania) i „C.” sp. z o.o. z siedzibą w W. wniosły skargę kasacyjną od wyroku Sądu Apelacyjnego w (...) z dnia 5 marca 2019 r., którym oddalono apelacje obu stron od wyroku Sądu Okręgowego w O. z dnia 4 lipca 2018 r., zasądającego od pozwanego Województwa (...) na rzecz powódki „F.” S.A. kwotę 1 166 042, 97 zł z ustawowymi odsetkami, zaś na rzecz powódki „C.” sp. z o.o. kwotę 777 361,99 zł i oddalającego powództwo w

pozostałym zakresie. Zakres zaskarżenia skargi obejmował rozstrzygnięcie o oddaleniu apelacji powódek i kosztach postępowania apelacyjnego.

Sąd Najwyższy, oceniając – na podstawie art. 398⁹ § 1 k.p.c. – skargę kasacyjną z punktu widzenia podstaw przyjęcia jej do rozpoznania, zważył:

Ustawodawca, wprowadzając skargę kasacyjną jako nadzwyczajny środek prawny służący od prawomocnych orzeczeń, podkreślił, że jej celem jest ochrona interesu publicznego polegającego na ujednoliceniu orzecznictwa sądów i rozwoju judykatury. Sąd Najwyższy nie jest trzecią instancją sądową i nie rozpoznaje sprawy, a jedynie skargę, będącą szczególnym środkiem zaskarżenia. Jego rolą nie jest korygowanie ewentualnych błędów w zakresie stosowania czy wykładni prawa, nawet gdyby one rzeczywiście wystąpiły. Ocena podstaw przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania następuje w ramach tzw. przedsądu. Sąd Najwyższy bada, czy wskazano i należycie umotywowano przyczyny powołane w art. 398⁹ § 1 k.p.c., tj. czy występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub oczywista zasadność skargi kasacyjnej i przyjmuje ją do rozpoznania, jeżeli zachodzi przynajmniej jedna z nich.

Wniosek o przyjęcie skargi powódki oparty na przyczynach oznaczonych w art. 398⁹ § 1 pkt 1 i 4 k.p.c. Co do pierwszej z nich, tj. wystąpienia istotnych zagadnień prawnych wskazano pięć sformułowanych w formie następujących pytań:

1. *Czy sytuacja, w której sąd drugiej instancji nie rozpoznaje lub rozpoznaje powierzchownie zarzuty podniesione w apelacji, stanowi nierozpoznanie sprawy w granicach apelacji w rozumieniu art. 378 § 1 k.p.c.?*

2. *Czy sytuacja, w której sąd drugiej instancji, na skutek oddalenia wniosków dowodowych nie dysponuje odpowiednią wiedzą na potrzeby rozstrzygnięcia przedmiotu sporu lub nie odnosi się do twierdzeń strony w kontekście dochodzonego roszczenia stanowi nierozpoznanie istoty sprawy w rozumieniu art. 386 § 4 k.p.c.?*

3. *Czy sytuacja, w której sąd drugiej instancji nie korzysta z własnej inicjatywy dowodowej i nie dopuszcza dowodu z opinii biegłego, pomimo*

stwierdzenia, że ocena stanowiska strony wymaga wiadomości specjalnych jest sprzeczne z art. 232 zd. 2 oraz art. 278 § 1 k.p.c.?

4. *Czy do zachowania formy pisemnej umowy o udzielenie zamówienia publicznego w rozumieniu art. 139 ust. 2 Prawa zamówień publicznych wystarczające jest złożenie przez strony oświadczenia woli na piśmie i opatrzenie go podpisem, nawet jeśli nazwa tego dokumentu nie zawiera słowa „umowa”, lecz jest określona jako „protokół z negocjacji cenowych”?*

5. *Czy art. 484 § 2 k.c. umożliwia zmniejszenie (miarkowanie) kary umownej „do zera”, rozumiane jako możliwość przyjęcia, że pomimo spełnienia się przesłanek naliczenia kary umownej, wykonanie zobowiązania w znacznej części lub rażąco wygórowana wysokość tej kary uzasadnia przyjęcie, że kara umowna nie należy się wierzycielowi?*

Zgodnie z utrwalonym orzecznictwem Sądu Najwyższego, powołanie się na występowanie w sprawie istotnego zagadnienia prawnego powinno, w zasadzie, spełniać wymagania stawiane zagadnieniu prawnemu przedstawianemu Sądowi Najwyższemu przez sąd drugiej instancji w razie powstania poważnych wątpliwości (art. 390 § 1 k.p.c.), których nie można rozwiązać za pomocą powszechnie przyjętych reguł wykładni prawa. Muszą one pozostawać w związku z rozstrzygnięciem sprawy, przedstawionym w uzasadnieniu wniosku. Istotne zagadnienie prawne należy jednak postawić w sposób ogólny i abstrakcyjny tak, by mogło być rozpatrywane w oderwaniu od konkretnego stanu faktycznego, a wątpliwości z nim związane muszą mieć charakter wyłącznie prawny, czyli nie mogą obejmować stanu faktycznego. Kolejnym niezbędnym elementem uzasadnienia tej przesłanki jest wskazanie przepisu prawa, który wzbudził poważne wątpliwości oraz różnych możliwych sposobów jego interpretacji, wynikających z judykatury lub piśmiennictwa, w tym również zajęcia przez samego skarżącego stanowiska co do rozstrzygnięcia sprawy oraz przyczyn wadliwości zaskarżonego orzeczenia. Zagadnienie prawne może zostać uznane za istotne tylko wtedy, kiedy Sąd Najwyższy nie zajął co do niego stanowiska, bądź wyraźnego wykazania, że istnieją podstawy uzasadniające jego zmianę. Zagadnienia prawne sformułowane przez skarżące w oczywisty sposób nie spełniają powyższych wymagań. Na każde

z nich można odpowiedzieć korzystając z powszechnie przyjętych zasad wykładni prawniczej i wiedzy z zakresu prawa cywilnego bądź procedury cywilnej dostępnej dla przeciętnego prawnika. Co najważniejsze jednak zagadnienia te zostały sformułowane w oderwaniu od stanu faktycznego sprawy przyjętego przez sąd drugiej instancji, gdyż oparto je na własnej wersji powódek dotyczącej zarówno ustaleń, jak i przebiegu postępowania. I tak - zgodnie z utrwalonym stanowiskiem judykatury rozpoznawanie sprawy w granicach apelacji na mocy art. 378 § 1 k.p.c. nie jest równoznaczne z obowiązkiem dokonywania przez sądu odwoławczy szczegółowej oceny wszystkich argumentów podniesionych przez stronę przeciwną w odpowiedzi na apelację (zob. np. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 5 listopada 2015 r., V CSK 13/15, nie publ.). Jak wyjaśniono w uchwale Sądu Najwyższego z dnia 31 stycznia 2008 r. (III CZP 49/07, OSNC 2008, nr 6, poz. 55), sąd drugiej instancji rozpoznający sprawę na skutek apelacji nie jest związany przedstawionymi w niej zarzutami dotyczącymi naruszenia prawa materialnego, wiążą go natomiast zarzuty dotyczące naruszenia prawa procesowego. W wyroku Sądu Najwyższego z dnia 22 kwietnia 2004 r. (II CK 160/03) przyjęto, że oba sądy doszły do zbieżnych wniosków w zakresie zastosowania prawa materialnego w ustalonym stanie faktycznym odbiera zarzutowi naruszenia art. 378 § 1 k.p.c. znaczenie, mogące mieć wpływ na wynik sprawy. Kierując się powyższą linią orzecniczą, Sąd Najwyższy nie dostrzega, by Sąd drugiej instancji rozpoznając niniejszą sprawę pominął zarzuty skarżących w sposób mogący rzutować na prawidłowość wydanego rozstrzygnięcia. Odnosząc się do zagadnienia związanego z art. 386 § 4 k.p.c. wypada przypomnieć, że oceny, czy sąd pierwszej instancji rozpoznał istotę sprawy dokonuje się po przeanalizowaniu żądań pozwu i przepisów prawa materialnego stanowiących podstawę rozstrzygnięcia, nie zaś na podstawie ewentualnych wad postępowania dowodowego (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 31 stycznia 2018 r., I CZ 6/18, nie publ.). W niniejszej sprawie przed Sądem pierwszej instancji zostało przeprowadzone szerokie postępowanie dowodowe. W postępowaniu apelacyjnym istnieją ograniczenia uzupełnienia takiego postępowania, dopuszczanie dowodów musi ponadto mieścić się w granicach zaskarżenia i zarzutów apelacyjnych. Nie wystąpiła również żadna przesłanka materialnoprawna unicestwiająca roszczenie, co mogłoby uzasadnić

zastosowanie art. 386 § 4 k.p.c. Odnośnie do naruszenia art. 232 zd. 2 k.p.c. należy przypomnieć, że przepis ten ma charakter wyjątku, a w przedmiotowej sprawie Sąd Apelacyjny nie miał podstaw do przeprowadzenia dowodu z opinii biegłego z urzędu, ponieważ żądanie związane z zakresem i wyceną tzw. robót koniecznych nie zostało doprecyzowane przez same powódki (zob. uzasadnienie wyroku str. 32).

Sąd Najwyższy wielokrotnie zwracał uwagę na to, że w świetle art. 65 § 1 k.c. dla prawidłowej wykładni oświadczeń woli, także jeżeli są one objęte dokumentem, znaczenie ma nie tylko wynik analizy językowej, lecz również kontekst sytuacyjny, w jakim są one składane, w tym ustalenia prowadzące do wypracowania i ostatecznego sformułowania tekstu dokumentu (zob. np. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 16 listopada 2018 r., I CSK 668/17, nie publ.). Stan faktyczny przyjęty w sprawie uniemożliwił Sądowi odwoławczemu zakwalifikowanie przywoływanego przez skarżącą protokołu jako umowy, a polemika z tymi ustaleniami jest w skardze kasacyjnej niedopuszczalna na mocy art. 398³ § 3 k.p.c. Co do zasady zagadnienie prawne sformułowane w ten sposób nie mogłoby się ostać, zawsze bowiem odnosi się do stanu faktycznego konkretnej sprawy, ma bowiem charakter kazuistyczny i jednostkowy. W końcu zagadnienie odnoszące się do miarkowania kary umownej przez Sąd odwoławczy. Skarżące sformułowały je w oparciu o hipotezę, że zasadne w niniejszej sprawie byłoby całkowite pominięcie naliczonej kary umownej. To stanowisko nie pokrywa się z oceną Sądu Apelacyjnego, który wskazał i logicznie umotywował, dlaczego dokonał miarkowania kary umownej w odniesieniu do oznaczonych dni, w których pozwane Województwo nie mogło korzystać z budowanej drogi. Niedopuszczalne jest budowanie zagadnienia prawnego w oparciu o odmienny stan faktyczny i założenia rozstrzygnięcia.

Druga przyczyna kasacyjna ma polegać na oczywistej zasadności skargi kasacyjnej, o czym ma świadczyć to, że Sąd Apelacyjny nie rozpoznał szeregu zarzutów podniesionych w apelacji powodów, w sposób jednoznacznie nieprawidłowy odmówił zastosowania w tej sprawie art. 386 § 4 k.p.c., wbrew obowiązкови z art. 232 zd. 2 k.p.c. nie dopuścił dowodu z opinii biegłego, całkowicie bezpodstawnie przyjął, że dokument zatytułowany „Protokół z negocjacji

cenowych” nie może stanowić umowy o udzielenie zamówienia publicznego. Dla skutecznego powołania przyczyny określonej w art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. konieczne jest wykazanie przez skarżącego kwalifikowanej postaci naruszenia przepisów prawa materialnego lub procesowego mającej charakter oczywisty, widoczny *prima facie* przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej. Musi być zatem oczywiste, że ma miejsce naruszenie prawa, zauważalne bez głębszej, które przesądza o wadliwości zaskarżonego orzeczenia w stopniu nakazującym uwzględnienie skargi (por. m.in. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 24 lutego 2012 r., II CSK 225/11, nie publ.; z dnia 23 listopada 2011 r., III PK 44/11, nie publ.). Skarżący powinien nie tylko przywołać konkretne przepisy prawa, którym – jego zdaniem – Sąd drugiej instancji uchybił, ale także przytoczyć odpowiednią juretryczną argumentację odnoszącą się do oczywistości ich naruszenia. Skarżące motywowały oczywistą zasadność skargi przyczynami tożsamymi z przytoczonymi już w postaci „istotnych zagadnień prawnych”. Należy podkreślić, że taki sposób uzasadnienia nie jest dopuszczalny. Ta sama problematyka nie może bowiem przesądzać zarówno o występowaniu istotnego zagadnienia prawnego, jak i o oczywistej zasadności skargi. Nie sposób przecież przyjąć, że te same okoliczności ilustrują naruszenie przepisów prawa widoczne bez głębszego namysłu dla przeciętnego prawnika, a jednocześnie uzasadniają występowanie potrzeby rozwiązania skomplikowanego zagadnienia przez Sąd Najwyższy (zob. np. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 25 kwietnia 2008 r., III CSK 64/08, nie publ.).

Z tych względów Sąd Najwyższy orzekł na podstawie art. 398⁹ § 1 i 2 k.p.c., o kosztach postępowania kasacyjnego orzekł na podstawie art. 98 k.p.c. w zw. z § 10 ust. 4 pkt 2 i § 2 pkt 9 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych.